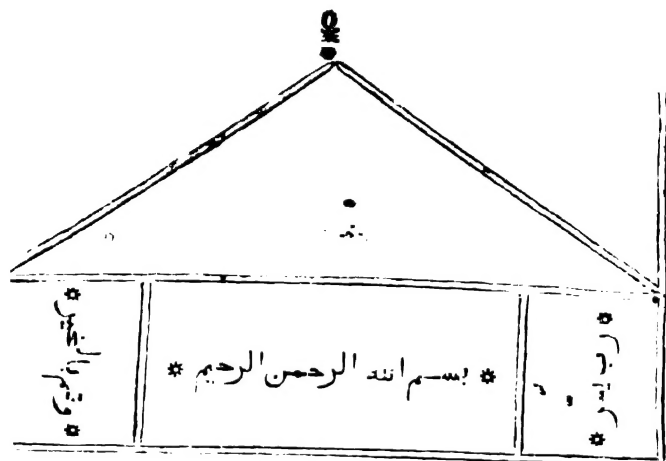

(۳)

آرای و جوب و امکان * که فخلیند ارادش عارض
کل و آب میدلد * و طره سنبل را تاب * تلاش
و تردد نسیم و صبا در هوای الفت اوست * و داغ
بر دل لاله حمرا بمودای محبت او * شنبه
در طلبش بجمع اسباب پریشانی * و زرکس پی نظاره
جمالش همه تن دیکه حیرانی * کل در عشقش
مست چاکه کریان * و منبل بشویش باز تغییر
آشفته کی هم پیمان * سرو آزاد مترصد فرمانش
ایستاده بر کنار آبخو * و قمری شوریل
نهاد در بند کیش حلقه اطاعت در کلو * مقصود

گلچین طبع سخن کستر * به تردستی فکر نکته پرور *

گلپای تازه وتر * از گلزار همیشه بهار منما پیش

و نیایش برجین کلدسته آراسته است * که جایش

جز به پیش مسند جلال ایوان کبریا ی خلد لرونک

حقیقی ارزنده وزینند نباشد * زهی گلشن

(۵)

* * چو غنچه در بس ز انوی خود نشسته اوست * *

شادابی گل زمین سخن بهار پیرا * بآبیاری

سحاب نعت خواجه فردوس را * سرور انبیا *

مهر اوج اصطفای محمد مصطفی * صلی الله علیه

و آله و سلم

خجسته گل سته که بر هر گل شادابی عشق ایمان

حل یقه معنی پیروری جان برفشانند * و بر هر

برکش طایران اولی اجنه بال شوق زنند * نعت

و منقبت گلشن آرای است که ابرمد را رعنایتش

و رونق افزای بهار حستان عالم است * و امواج بحر

(۴)

برك كل از مروحه جنبانی هوا خواهی اوست *
و تمنای ابراز سایبان نیلی کشیدن بر طوق
نوعروسان چمن نایش عظمت شاهی او * زبانها
در شوقش چون منقار بلبل سرگرم ناله های
موزون * و دلها بسودایش در فضای دماغ
مصرف بر پائودن خیمه جنون *

* منظوم *

* درین چمن همه گرفتار دلمی بینی *
* چو گل مسوده سینه های خسته اوست *
* و کردی بنظر آیدت بخاطر جمع *

(۷)

از مرحمت کستری اوست * و کام ایمان را حلاوت

تازه از فیض پروری او *

* لرا قمه *

* * کل ریاض رسالت بهار عالم قدس * *

* * سپهر مهر نبوت نه سپهر مدار * *

* * گلی که در چمن جان بر صف او هر دم * *

* * شونک نغمه سرا بلبلان نکته گزار * *

* * عقود ملت او شایع است در اطراف * *

* * نفود حکمت او رایج است در اقصاء * *

* * رواق منظر قدش چنان بلند افتاد * *

(٦)

بیکران مد ایتش آبروی چشمه زلالی بنی آدم
* نخل موزون قامت قلم * در چمن فسحت سرای
مدحتش * چون سرو ناز بک لرمائی علم افراز *
و حیلله نشینان بنفشه کاکلی الفاظ * و پردگیان
سنبلین موی نکات * در خیابان بین السطور نعتش
باند از خوشخرامی در غرور و ناز * شمه از شما بهم
نکته کل * اخلاق بهار برد و شش لعل خه سای
مشام قدسیان * و فوایح رواج یاسمین اشفاق
نزاعت در آغوشش * انشراح بخش دماغ ملائکه
مفت آسمان * کاشن جان را طراوت بی انداز *

(٩)

دیوان اصفی * محمد مصطفی صلی الله وسلم علیه
وآله الطاهرین و اصحابه المرشدین * صلوة
وسلاما یطیبان الارحاء * ویملآن القلوب نورا
وضیاء * اما بعد ذرّه کم بضاعت * و قطره
بی استطاعت * بادیه پیمای صحرای ادب * آبله
بای وادی طلب * هبای نمود بر سر آب * نمود بی
بود مانند سراب * ریزه چین مایه بیان سخن نوران
از خاک برداشته معنی طلبیان * مطیع و منقاد
فرمان حضرت جهان بینی * غاشیه بردوش اطاعت
خلیفه الرحمانی * کمین بند شاه زمین فیض گستر *

(۸)

* * که کوتهی کند انجانیهایت انظار * *

* * ز شوق نعت جمالش نقاب بکینا بند * *

* * بجلوه کاه خوا طر صرایس افکار * *

یعنی افضل گاینها * اکمل موجودات * سرور

مرسلین * خاتم النبیین * قمر فلک و سالت * شمع

آسمان جلالت * نتیجۀ مقدمات آفرینش * خلاصه

ارباب دانش و بینش * واسطه عقد وجود کون

و مکان * فاتحه کتاب حد و ثواب مکان * عذر عوام

معاصی امم * نکتین نبوت را خاتم * صبح مدایت را

آفتاب روشن * گلشن بهار و بهار گلشن * صدر

(۱۱)

مرکز دایره طریقت * مومنائی دل‌های شسته * کلید
کنج‌های در بسته * قبله حاجات سلاطین و ملوک *
کعبه مرادات اهل عرفان و سلوک * گردون بارگاه *
فلک دستگاه * قدر قدرت * قضا صولت * سپهر
مریخ * عطار ددبیر * هلال کمان * شهاب سنان *
مشتی مهر * سهیل چهر * کیوان رایت * دوران
حمایت * تاج بخش جهان آرای *
عدوبند تلمه کشای *
* اراقمه *

* * آنکه باشد در خم چو کمان او کوی فلک * *

(۱۰)

بسم صادق اختر * بر ضمیر مهر تنویر ارباب

درک و دانش * که کلدسته باغ آفرینش اند *

و حسن پیرای حل یقه بینش * واضح و لایح می سازد *

که درین زمان فیض اقتران * و او ان سعادت

نشان جناب عالی حضرت * سپهر منزلت * سلیمان

رتبت * یوسف طلعت * جمشید تمکین * فریدون

آیین * درشین صدف شهریاری * کوهر کران بهای

درج جهانداری * خلاصه ملوک عالم * زبده

سلطین بنی آدم * طغرای فرمان احکام الهی * عنوان

نامه دولت نامتناهی * قطب آسمان حقیقت *

(۱۳)

سید نادر مولا نادر ابو الطغر معزال دین شاه زمن
غازی الدین کحیدر پادشاه غازی * اللهم ایدہ
بالتصر العزیز والفتح المبین وخلص ظلال جلالہ

ملی كافة المومنین والمسلمین *

* لراقصہ *

* * شاهنشہ دین دارو جهان داور دانا * *

* * باشد ز امان خاکدش ملجأ و ماوا * *

* * شاهی که بحر بنجہ اقبال بکیرد * *

* * تاج از سر جمشید و نکین از کف دارا * *

* * دارای جهان شاه زمن آنکه بدورش * *

(۱۲)

* * آنکه میدان زمهر چون اوندیده شهریار * *
* * آنکه باشد بلیوکا هش سایه بال هما * *
* * آنکه چین دام اقبالش بود عنقا نثار * *
* * آنکه پایش را بود از دیده دولت رکاب * *
* * آنکه دستش را بود در کف عمان گیر و دار * *
* * آنکه در مشتش بود سامان کوهر چون صدف * *
* * آنکه نیشان از کفش پیوسته باشد شرمسار * *
* * آنکه باشد فربه روزی ز سیمایش عیان * *
* * آنکه باشد اختر بخت از جبینش آشکار * *
جناب مرشد کامل * پادشاه دریادل * حضرت

(۱۰)

* * بکند شمه بصل پایه ازین سقف مالا * *

بسوی این کعبه بنده عقیق تبند ارادت پیوند

مخاطب شد بقرانه ریزی عند لیب شیوا زبان

لسان فیض ترجمان خود گلشن جاوید بهار کفتمار را

بهار نوروزی بخشیدند * که چون مابد ولت

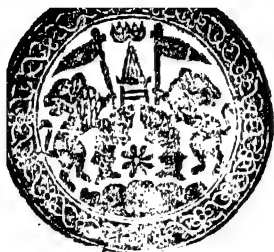
واقعیال و سایه سما پاینده از دلایزال را * با امیر

کامکار * سردار نامدار * گوهر درج برتری *

جوهر تیغ سروری * نعل برومند ریاض

انضال * فروغ جمیه شامد جام و جلال * چاشنی

کیرممت بنند * ذوق یاب فطرت ارجمند *

(۱۴)

* * شـكـر شـكـر گلستان ارم عرصه دنیا * *

* * از رشده اجوکرم و بارش انصاف * *

* * بنشانند غبار ستم از ساحت غرور * *

* * کرد سیمپش — رمه چشم فلک آمد * *

* * زان در شب تارند کواکب صه بینا * *

* * آنجا که شود منزل ماه عالم او * *

* * چون قعر زمین بگست شود اوج ثریا * *

* * تا هست نبود ارباب ز کواکب * *

* * خویش کنکره هابرسرایین کنیک مینا * *

* * یارب که بماند سرایوان جلالش * *

(۱۷)

* د. مدد بر باد سر را سروری چون شمع در یکدم *
* اگر از سرکشی دشمن به تیغ او شود همسر *
* د. مدد دست کهر ریزش را باید خنجر تیزش *
* کف ای بی نوار از ریشه ان ملک را افسر *
* بهمت حاتم دوران یجرات رستم دستان *
* بخوبی نیز تابان بطلعت چون مه انور *
* چراغ محفل دولت مه برج جوا نوردی *
* فروغ اختر شوکت امیر بندگان پرور *
* مراتب محبت و وداد و مدارج مودت و اتحاد *
* بر نهجیکه مثبت و متحقق بوده است * از نهایت

(۱۶)

یعنی نواب مستطاب * معلى القاب * زبىل ءنویغان

عظیم الشان * مشیر بحایص حضور فیض معور و پادشاه

کیوان بارزده انگلستان * اشرف الاشراف مارکویس

اف ویستنس کورنر جنرل بهادر ناظم ممالک

محروسه سرگاردولت مدار کهنی انکرنز بهادر

وامیر اعظم عساکر پادشاهی و سرکار کهنی منعمه

کشور ونداد ام الله اقباله * وضاعف عزه و جلالة *

* لراقمه *

* سرافرازی که فیض ایزدی را ذات او مظهر *

* چوتیغ اصفهان از پای تا سر صاحب جوهر *

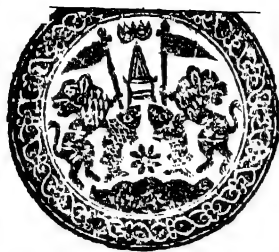
(۱۹)

آن عالی مقام * بر افرواه و السنه جمهورانام *
از خواص تاعولم * حاصل پائند * اما ای کلدسته
بند کلهای شاداب معانی * وای سروموزون طمع
خیابان رنگین بیانی * ادای این مطلب ارجمند *
بر تود لپسند * از تومی تواند شد * زیرا که
آرایش شاهد سخن * بشا طکی طمع ناد ر فن *
چنانکه بایدمی نمائی * و کیسوی نثر * و ابروی نظم *
را بشانه تحریر * و رسمه تسوید * بروجهی که
مطلوب می آرائی * باید که زبان خامه خود را
چون منقار بلبل بر کشائی * و از خارهار سینه

(۱۸)

ایضاح احتیاج بشرح و بیان ندارد * اما درینولا
که آنمعدن شفقت و رافت * و کنجینه مهر و محبت *
ما را بهم نشینی فراق خود پسندیده * عازم
دیار فرخنده بهار انگلستان شدند * ازین جهت
خاطر وادامه اثر ما که خو کرده انس و محبت ایشان است
میخواهد که بمقتضای وثوق و وابسته یکجہتی
ویکتادی * خصایص اطوار * و کرایم آثار * آن یکانہ
دھور و اعصار * برد فتر روزگار * و صحیفہ لیل و نہار *
مشبت و مرقوم گردانند * کہ تا انقراض سررشتہ لیالی
و ایام * آن همه صفات پسندیدہ و حالات برگزیدہ

(۲۱)

شاهد قبول آن سرآمد کامل نظران تواند شد *
اما چون تقدیر یزدان * بامتمنیات حضرت
جهانی * از ازل مقرر موهمنان است *
بعید و را بن حکم محکم کرامت توام * توفیقات
سماوی رفیق طریق من کردیل * وزیران ریا قلم
و قلم را دستیار زبان کردانیل * تا حمامه عنبرین
شمامه ام بر حشحات کافوری این کتاب دلکش نافه
نافه مشک اذ فراز آستین فرو ریخت * و از بیاض
وسود آن که روشن تر از چشم غزالان ختا و ختن است
نقش ادلهد یری برا نکینخت * و آنرا با سم گل سته

(۲۰)

وی صفیر صریر دلکش برکشی * و بمضرب زبان

نغمه پردازی زخمه کیموریم زخمهائی فراق است *

و علاج شد اید اشتیاق * بر تار قانون دلنوازی

بزن * و گلبانک ترانه سنجی * و نغمه فرحت

و ارجمندهی * بکوش حق نبوش ما برسانی *

باستماع این ارشاد سعادت بنیاد * دل حیرتیم

چون فانوس خیال انجمن آرای این تمثال گردید *

که منگه دست تد رتم برقفا بسته است * و پای

خامه ام شکسته * آیا حسن این مد عارا

بکدام عبارت آرایش دهم * تار و نای جمال

(۲۳)

کل کردن غنچه تمهید از نخل قلم * در گلزار

همیشه بهار ریاست و حکومت صاحبان عالیشان

انگیز بهادر * و سرکشیدن نشید از منقار

عمد لیب کنگ اعجاز رقم * بر شاخسار بیان شرافت

ذات و بزرگی صفات آن درخشان کوهی بهادر *

برد انایان کارگاه عالم کون و فساد * و شناسندگان

جواهر اعراض اجساد * مکشوف و عیان است * که

هرگاه مشیت حضرت ایزدی * و قدرت کامله سرمدی *

بانتظام امور عالم * و انتساق احوال بنوع آدم *

تعلق گیرد * گروه باشکوهی * خرد پژوهی * رادر

(۲۲)

محبت موسوم نموده چون ریاض رضوان پرداخت *
و برك ابواب گلشن جنت بیشتر بلب مرتب و مختوم
ساخت * سزاوار آنست كه گلچینان چمن زار
بلاغت * و چمن آریان گلشن فصاحت * از رایحه
این گلد ستمه محبت * كه غنچه در گلش در چمن
جان از شاخچه مودت كل کرده * و برك برکش
در باغچه روح و روان از فخل دوستی سر برآورده *
مشام جان را معطر کرد از نل * و سویل ای دل
و سواد دیده را از تاشای سواد و بیاضش نوری

و سروری بخشند *

(۲۵)

برگزیده فرقه انگریز بهادر و امام و مسلط
کردانید که در ستودگی ذات و فرخندگی
صفات از جمیع فرق عیسویه ممتاز اند بلکه میان
جمله و رافران عرصه کاینات علم افزا از شرف
و اعزاز و او صدخانه تعالی بمصلحت ترویج
مراسم عدل و داد و ترتیب مراتب صلاح و سداد
که مجبول طبیعت این گروه حق پژوه است
بایه رفعت و برتری ایشان را با وج فلك الا فلک
رسانید و درین فیض بخشی و معدلت گستری این
فرمان را وایان عادل ساکنان ممالک ربیع مسکون را

(۱۴)

عرضه روزگار بر روی کار آرد * تابعماری عقل
سلیم * و ذهن مستقیم * آن طبقة واجب التعظیم *
بنای این دار است اساس تعمیر و ترمیم یابد *
مصدق این مقال حال بلاد هندوستان است * که چون
باعث انصراف طبیعت سلاطین کورگانیه * بسوی
عیش و طرب * و لهو و لعب * اختلال تمام باحوال
این ناحیه راه یافت * و جور و اعتساف * در اطراف
واکناف * از حد فراوان شایع گردید * حق سبحانه
جل شانہ بقتضای رحمت کامله * و عنایات شاملمه *
بنابر امنیت ملک * و آسودگی خلایق * دانادلان

(۲۷)

عالی مقدار * معموره این مملکت را که خرابه

بیش نمانده بود * کلشن ابدی النضره ساخت * ازین

جهت مراتب حق شناسی * و پاس گزاری *

تقاضای آن دارد * که شبه از محاسن و مکارم

آن مشید بنیان جود و کرم * و مؤسس اساس

علو قسم * بیان کرده آید * مخفی نماند که شرافت

دودمان * و نجابت خاندان * آن سرحد

امرای ابدستان * چون بزرگی آفتاب در دیر

هر صاحب بصیرت روشن و مرمین است * و اگر

در وادی اظهار آن در آیم * چنان خواهد بود

(۲۶)

نقل عیش ابدی * و مایه راحت سرمدی *
بخشید * خصوصاً درین جزو زمان * چون
مهای قدوم میمنت لزوم زبده نریمان عظیم الشان *
مشیر خاص حضور فیض معمور یاد شاه کیوان بارگاه
افغانستان * مار کورس اف میستمنکس کور نرحنرل
بها در دامت دولته * وزادت شوکته * مایه
دولت و امتنان بر فرق ساکنان خطه هندوستان
انداخت * نخلیند قضا و قدر به برکت سحاب
عافیت و مرحمت * و نیشان نصفت و معدلت *
آن اسوه سرکردگان نامدار * و قدوة بر کزیمه کان

(۲۹)

بین الامثال والاقتران * اختصاص و امتیاز

فراوان * داشته اند * و در اکثر مهمات بزرگ *

و مقدمات سترگ * که عقل و دانش عقلای روزگار

در انحلال آن بجز زکراید * و بسرائر نکشت تدبیر

خردمندان دهور و اعصار * کره از رشته انجام

آن کار * نکشاید * ایشان بنفیس نفیس همگی

همت و الانهمت خود را بانصرام آن برکاشته *

و رایت فرهنگ و درایت * در میدان نبرد آزمای

برافراشته * چنان داد مردی و مردانگی دادند *

که تلأمر و زآیات شجاعت و مردانگی ایشان *

(۲۸)

که کسی آفتاب را بنور و ضیاء ستاید * یا فلک
الا فلاك را * به برتری ستایش نمایند * و اچا اد
بزرگواران ستوده سیرت عالیمقدار * از سالهای
بسیار * بلکه قرنهای بیشمار * و صاده آرای ایوان
عزت و اعتبار * و مربع نشین چار بالش حکومت
و اتمند ابروده اند * و جناب ایشان بذات بابرکات خود
از آغاز سطوح اشعه نیر عهد شباب * تا این زمان
شرف انتساب * بجناب جهانیان مآب * پادشاه
جمجاه ازگلستان * خلد الله ملکه و سلطانه * مورد
انواع مراحم * و مطرح اصناف مکارم * بوده

(۳۱)

میر و بست که در روز قیامت نخستین خصلتی از

خصلت پندگان خدا * که بهیمنان عدل و انصاف

تعالی سنجیده شود * خلق حسن * و لطف سخاوت *

خواهد بود * پس مکارم اخلاق * و ممانعت

اشفاق * در ذات هر بنده که یافته شود *

او بواسطه آن در دنیا و آخرت بدرجات عالی

میرسد * و بر آفتاب متعالی واصل می گردد * و در

خبر است که جناب عیسی روح الله علیه و آله

الصلوة والسلام * روزی از روزها طرف دشتی

کن فرمود * و از مآثر انفاس قدسی روح تازه

(۳۰)

بر صفحات روزگار * و اوراق لیل و نهار *

بیاد کار است *

* منظوم *

* ز بیم زخم اوزنهار خواه آیند پیش او *

* برو ز جنگ سیم رخ و پلنگ و ضیغم و تعب ان *

* نهفته دیکه در چهل نشانک بجه در کردن *

* نهاده زهره بر تارک گرفته مهره بردند ان *

معدرسا خن مشام مهوشان ریاحین چمن *

بنگمت عنبر فروش کل حسن اخلاق

آن مرکزیکه بارگاه ذوالسنن *

(۳۴)

* مصراع *

از کوزه همان برون تراود که در وقت * و در اخبار

آمد ه که از حضرت عیسی صلوات الله وسلامه علیه

سوال کردند * که مشکل ترین چیزها کدام است *

فرمود خشم خدا ایستایی * پرسیدند بکدام چیز

از خشم الهی آیین توان شد * فرمود بترك خشم

و غضب خرد * چنانچه مولانا جلال الدین رومی

در مثنوی خود اشارت بدین حکایت کرده *

* منظوم *

* گفت عیسی را یکی مشیاری هر *

(۳۲)

بقالب نباتات و دیعت می نمود * ناگاه یکی از فرقه

یهود * علیهم العذاب من الملك الودود * نسبت

بشان آن بر کزیده بارگاه معبود * زبان

بد مرشت خود را بدشنام کشاد * جناب روح الله

علیه السلام عوض آن بلطف و ملائمت پیش آمد *

و چند آنکه او حرفهای ناصواب میگفت ازینطرف

جواب با صواب می شنفت * یکی از حواریین رو

بدان گمان مروت و اخلاق آورد، گفت * باعث

چیست که این شقی جناب شمار از فرین میکنی * و شما

اورا تحسین میفرمائید حضرت فرمود کل انما یرشح بهامیه

(۳۵)

* لراقه *

* لطف ارامیدر اسرمایه عیش ابد *

* بخت اوابال را کیفیت عهد شهاب *

* رنگ گل جوشدن فیض مدحش از شمع قلم *

* بوی عود آید بزم خلقش از جود و اب *

اعنی جناب ذر اب مستطاب معالی القاب زبد

نویسمان عظیم الشان * مشیر خاص حضور پادشاه

کیوان بارگاه انگلستان * اشرف الاشواف

مارکویس اف هیستنس کورنر جنرل بهادر *

که فروغ طالعش تا کوکبه آرائی سپهر * ازم

(۳۴)

* * حیست در نشی ز جمله صعب تر * *

* * گفت ایجان صعب تر خشم خدا * *

* * که از و دوزخ همی لورزد چو ما * *

* * گفت از خشم خدا چه بود اسان * *

* * گفت ترک خشم خود در هر زمان * *

لله الحمد والمنة که چار قب این منزلت نامی *

و خلعت این مرتبه کرامی * بر قامت فیض اقامت

بزلف منش والاشکوه * درون آگاه معنی پژوه *

خرد کرای دانش سگال * ستوده رای نیکو خصال *

فهرست کتب اخلاق * انتخاب مجموعه آفاق *

(۳۷)

و نکست عطر آکین موانستش بنشر روایع عنبر آ مر د
نسیم آساجین از جبین غنچه دلها من کشاید *

* لراقمه *

* * ز لطف او رحمان سرمایه دار است *

* * گل امید زور نکین بهار است *

* * دل او مخزن کنج معانی *

* * ضمیرش را ز دار آسمانی *

* * زرای روشنش خورشید تاب *

* * سحاب از پیر فیضش قطره آبی *

* * گلی کاند را ریاض فیض رسته *

(۳۶)

افروز دولت و اقبال باد * و شمع دولتش
تا شعله پیرائدمهر * فروغ اندوز جاه و جلال *
از شکاه تفضلات انضال ربانی * سرار ابدی و زیب
سرمه‌ی بافته * نسیم بهار خلتش اگر بر گلشن
روزگار بوزیدن کراید * کیتی را سرمایه طراوت
جاویدی حاصل آید * بفیض رایحه اخلاقتش گل
شاداب سخن نکبت مشک ختم میدهد * و بیاد شکفته
روئی آن بهار فطرت نخلبند خیال بنای کاستانی
در زمین دل می‌نهد * عود راحت آسود ملاطفتش مشام
فرحت اقسام خلاق را بر مواد نشاط می‌افزاید *

(۳۹)

در فضای علو همت پرواز کند * زود باشد
که بر کنکرة کاخ مقصود بال نشاط کشاید * و هر ذی دشتی
که شاهباز دواتش در هوای مردانگی طیران نماید *
در اندک تردد صیقل مطلوب ز بر چنگل مطلبش در آید

* منظوم *

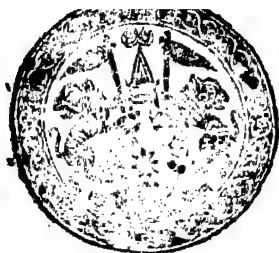
* ای دل طلب از همت عالی مکسل *

* بر بختی بخت کام زن بی محمل *

* زار که دو چیز است پسند این عقل *

* یا مرده بنام یا تننا حاصل *

در امثال حکما آمده که موری کمر همت بر میان

(۳۸)

* * ز باغ حسن خلق او شکفته * *

* * نشیمن گاه او در بزم اقبال * *

* * منملد باد برار باب آمال * *

با طایر سوره منور اکشتم هزار قلم

از برانکه بختن نشید دلکش در حسن بیان

علم و حوصانه آن بلند قدر و الا هم

در اخبار آمده که حق سبحانه جل شانه مرد عالی

هست * و شخص و الا نهامت * را همواره مشهور

فضل و احسان * و منظور نظر لطف و امتنان خود

میدارد * و هر صاحب شوکتی که عنقای عزیز پیش *

(۴۱)

ما برداری * از نخل وصال ما بر خوردار شوی *
حالا مستعد شده ام که درین شرط اقدام نموده
از عهد عهد بیرون آییم * کشت این گمان که می بری
نه بقدر آرزوی تست * و این گمان که می کشی
نه بزور بازوی تو * مور گفت من برین عزم
دل داده ام * و قدم سعی پیش نهاده * اگر کاری
از پیش بردم فهو المراد * و اگر سردر سر این کار
کردم * نام همت و الای من بر صفحه روزگار
مرقوم تراهد مانند *

* منظورم *

(۴۰)

جان بسقه * از توده خاک کی که انسان قوی باز و پیا
نعل آن بل شراری میسر شدی * ذره ذره برداشته
بطرفی میریخت * مرغی پرو کند و کردود بد که
موری با همه ضعف و ناتوانی بنشاط تمام دست و پا
میزند * و در برداشتن آن خاک جلد و جهد تمام
بجای آورد * پرسید ای بی تاب و توان این چه کار است
که پیش گرفته * و این چه مهم است که در انصرام
آن رفته * مور کشت مرا با یکی از قوم خود نظریست
* و چون طلب وصال او کردم * او شرط پیش
آورد * که اگر این توده خاک را از زمیندار

(۴۳)

عرض رسانیدند * که از بلاد معموره عالم آنچه
در حوزه تصرف خدام در کاهست * کافی و روانی
است * و بی ضرورتی غبار فتنه برانگیختن * و خون
جمعی ریختن * صواب نمی نماید * فریاد و بر آشفت
و گفت اقتناع از صفات بهایم است * و خصایل
عجائز * و وقت فرصت که چون برق جهنده است *
و چون صاعقه گذرند * غنیمت باید شمرد *
و از شد ابد اسفار * و مصایب کارزار * احتراز
نباید کرد * که گفته اند الوقت سیف * و الفت
حیف * آخر چون همیش بزرك بود * و عزیمتش

(۴۲)

* * من طریق سعی می آرم بجا * *

* * لیس لزانسان الا ما سعی * *

* حکایت *

آورده اند که فریدون در مبادی سلطنت که هنوز

فراش قضا فرس دولتش می گسترانید * و باغیان و در

نهال چشمه تش در ریاض ابهت می نشانید *

خیال تسخیر بلاد و امصار در خاطر خطیرش

جلوه نمود * و این عزیزت را با رکان دولت *

و اعیان حضرت * در میان نهاد * بعضی از آن

مردم که عجزی در طبع خود داشتند * بهوقف

(۴۰)

مربع نشین چار بالاش ارباب تیجان * ملجاء مرجع

سروران ذی شان * جناب نواب مستطاب معلى

القاب زیدة ذوینان عظیم الشان * مشیر خاص حضور

فیض معصوم یادشاه کیوان بارگاه انگلستان * مارکوئیس^م

اف میسترس کس کورنر جنرل بهادر * اشرف الاشرف^م

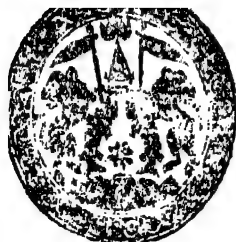
* لراقمه *

* * زمی سرور سلت و عالم پناه *

* * سپهرا جیشام و فلک بارگاه *

* * سخاکیش و دریادل و کان نوال *

* * که بدش تقدیم کند بوسوال *

(۴۴)

سترك * بر رای خود عمل نموده لوای هم به تسخیر

اکثری از بلاد بر افراشت * و کمند دولت

بر بام مقصود انداخت *

* منظوم *

* * کفاف نفس دنی کر چه اندک است ولی * *

* * جهان به تیغ گرفتن ز همت عالی است * *

بسم الحمد والمنة که عاود حوصله و بزرگی دمت

ناموس خاندان رفیع المکان بزرگی و اولاشانی *

فروغ دودمان منبع الشان کام بخشی و کامرانی * عنوان

دیوان عظمت و اعتلا * رونق بستان صفوت و صفا *

(۴۷)

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *
* * * * *

الحق ناسایه بال همای مایون فال همتش بر فرق

عرصه عالم افتاده جهان و جهانیا فرا دولت

(۴۶)

* * فلک یک هوایی ز درگاه او * *

* * سری دارد از مهر در راه او * *

* * بر آرد چو شمشیر کین از نیام * *

* * بیکدم شود کار عالم تمام * *

چنان در مرتبه کمال است * که شرحش افزون از

دایره تفصیل و اجمال * شخص ممتاز ملک سلیمان را

بهای موری نستاند * و ابر کرمش از شوره زار مهر

کیا بپرواند * بعطف عنان جهانی مسخر گرداند *

و بنهضت رکابی کمیت عزامت را در وقت کشور بپا زند *

* لراومه *

(۶۹)

فراهم آورده و ناقص خردان آنرا از معدن داند *

* منظورم *

* الهی تاجهان را آب و زرنکست *

* فلک را دور کیمی را در نک است *

ایام دولت و اقبالش چون اعوام دهر با هم پیوسته *

و اداوار جاه و جلالش چون حرکات فلکی از هم

ناکسته باد

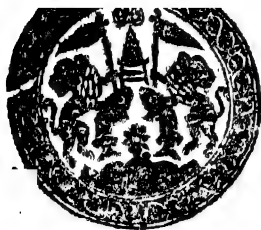
* درفشانی را که ابراهیم * در وصف سخاوت آن

جود میبخشم * که از دست دربارش سخاوت نیسانی

خچل * و پیش دل کوهر نثارش دریا و کان منفعل

(۴۸)

بیزوال امن ابدی و آسایش سرمدی دست داده *
جاه بسیطش در میدان شش جهت آفاق بساط فیض
کمترده است * و صدای پنج نوبت جهانگیریش
کوش هفت افلاک باز کرده * همت جهان کشایش
آسمان را بست قطرتی می شمارد * و حوصله اوج
کبرایش با امتداد ملایمی سر هم سری میخارد *
فلک شکوهی که آسمان در حضورش پشت تواضع
خم کرده ز روبرق عزتش بنابر نموده و کوتاه
بمان آنرا کواکب میخوانند * و کیمی خلایق که
زمین دامن نیاز باز کرده دراهم بخشش او را

(۵۱)

* * بهترازین مایه ستانیت نیست * *
* * سود کن آخر که زیانیت نیست * *
وسعدت دنیا آنست که مرغ دل مخلوقات بدام
کرم و احسان صید گردد * که گفته اند الانسان
صید الاحسان * و از حکیمی پرسیدند که پیرایه
سلطنت چیست * گفت در عزت زیستن * پرسید
عزت را چگونه نگاه توان داشت * گفت بخوار
داشتن زر * آری هر که زرد نظر او ناچیز است *
او در نظر همه کس عزیز * و آنکه زر محترم دارد *
کمی او را در شمار نیارد * اما درین افراط و تفریط

(۵۰)

* سخا بدل اموال است بقدر دسترس *

و در سخا بهترین صفی اینهاست * یعنی بدیگران

بخشش و خود بدان ملتفت نشود * از ارسطو

پرسیدند که سعادت دین و دنیا در چه چیز است *

گفت در جود و کرم * اما سعادت دین آن است که در

عوض يك نیکوی ده نیکویی بخشند * كما قال الله تعالی

من جاء بالیسنة فله عشر امثالها

* منظورم *

* * آنکه ترا توشه ده میل شد * *

* * از تو یکی خواهد ده میل شد * *

(۵۳)

* * برین رواق ز هر جد نوشته اند بزر *

* * که جز نکوی اهل کرم نخواهد ماند *

* حکایت *

آورده اند که چون آوازه جوانمردی حاتم در

جزیره عرب منقش گردید

* منظوم *

* * ابر دریا دل زدست جود او در انفعال *

* * مال عالم زیر پای صحتش شد پایمال *

سلاطین عرب بعد اوت او برخاستند * ریرا که مرا کی

از ایشان دم جود و سخاوت میزد * ولاف جوانمردی

(۵۲)

مذموم است * و حد اوسط مقبول * و بزرگان
گفته اند که چون ممالک دولت بر فرق گامگاری
سایه اقبال اندازد * و شاهماز موهبت بردست
حق پرست سعادت مند و آرام گیرد * لایق و سزاوار
آنست که او صحیفه احوال خود را بر قلم آن احسنتم
احسنتم لانفسکم بیاراید * و زاد سفر آخرت از
تقدیم خیرات و ترتیب باقیات صالحات مهیا نماید *
تا ذکر نعم و شکر کرم او با طراف و اکناف عالم رسید
در هر زمانی بر هر زبانی جاری باشد *

* منظوم *

(۵۵)

اظهار کمال بشاشت و ابدی حاج نمود و اوراد رحای نیکو فرمود
آورد * و بترتیب لوازم ضیافت بقدم اخلاص برخاست *
بعد از آن در قبال عرب منادی نمود که هر کس
که شتری باین خط و حال بیارد و بهر قیمتی که
بفروشد خریدارم * و زرش بیعاد دو ماه بدو
رسانم * بدین تدبیر صد شتر از اطراف بلاد
بهم رسانیده برای والی شام فرستاد * چون ملک
برین حال مطلع گردید * انگشت تحیر بدندان
تعجب گرفته گفت * که ما این اعرابی را می آزمودیم *
و او خود را بواسطه مادر قرض انداخت * پس

(۵۴)

و همت * پس جمله اینها با وی بطریق امتحان

پیش آمدن از مختار ت بیگ ریخ وی منفعل گردیدند *

چنانچه والی شام هرگاه خواست که او را بیاماناید *

یکی از نزد یگان خود را پیش وی فرستاد * وصل

شتر مرغ موی * سیاه چشم * بلند کوهان * از و طلب

داشت * و این قسم شتر در آن زمان در دیار عرب

بغایت نادر بود * و کران بها * و در کله حاتم یکی

از این نوع شتر موجود نبود * چون فرستاده والی شام

پیش وی رسید * و پیغام حاکم خود را داد نمود *

حاتم دست قبول بر سینه نهاد * و از قدوم وی

(۵۷)

* در سخاوت نام حاتم تا ابد پاینده است *

لله الحمد والمنة که آفتاب جهان آرای آسمان

دولت و اقبال * نیز اوج کرای سپهر شوکت

و جلال * نامدار قلمرو شہامت و نامداری *

کامکاره مالک انبیت و کامکاری * در دریای نیسان

سخاوت * زینده گل بستن کرامت * جناب ثواب

مستطاب * معلى التاب * زینده نراینان عظام نشان

مشیر خاص حضور فیض معرور یاد شاه کیوان

بارگاه انگلستان * اشرف الاشراف مارکویس اف

ویستنکس کورنر جنرل بها در * که طناب سایبان

(۵۶)

بفرمود تا بران شتران حراج مصر و شام بار کرد *

بدست همان ایلچی بپیش حاتم بفرستند * چون

ایلچی نزد يك حاتم رسید * حاتم منادی کرد تا هر که

شتری بقرض داده است بیاید * همه حاضر

آمدند * گفت هر یکی از شما شتر خود شناخته با بار

بگیرد و ببرد * و هیچ از برای خود نگرفت *

چون این خبر بپاکم شام رسید * از روی انصاف گفت

که این همه مروت حد آدمی زاد نیست

* لراقمه *

* در سخاوت کوش گاین مهر از سخا تا بنده است *

(۵۹)

* کز بلندی آسمان در سایه احسان اوست *

* پیر کردن چون بعهد بخت برنایش رسید *

* گفت دور من شد آخر این زمان دوران اوست *

کرم پیشه که تا مصقله سخاوت بید ریغش زندند ان

کامد کنجهانز دود * آرزو بکام دل در روزی بر خود

نکشود * کامکاری که کف کافی افضال و اکرامش

حاصل بیروگان را در یکدم برانداخته * نامداری

کاید مریدش در یک نفس خراج معموره آفاق بار باب

استحقاق و اصل ساخته * سلیمان حشمتی که از وفور

مواهب و الایش ابنای زمان همه بخواید نعم بی

(۵۸)

جلالش تا یوم قیام با و تادد و ام محکم * و سایه
دولتش تا صبح نشور بر سراهل عالم باد * در جود
و هم * و سخا و کرم * چنان عدیم العدیل *
و معدوم النظیر است * که صیت سخاوت حاتم در
جنب جود شاملش صدائست موهوم * و آوازه
معن نبین زانده در پیش بدل کاملش امری نامعلوم *
قصر دلها بفروغ شعوع گرامتش روشن * و خاطرهای
پژمرده به نسایم احسانش گلشن

* لراقمه *

* همت عالی او آن مدره بی منتهاست *

(٦١)

* * هر گل از وی طبع زر کرد * *

* * کنج نه کنج فشان مرد و ویست * *

* * تاج ده تاج ستان مرد و ویست * *

* * رای اورایت جمشید انداخت * *

* * چتر او سایه بغوشیل انداخت * *

* * سرمه چشم جهان خاکد رش * *

* * طوق جان حلقه بند کمرش * *

تاخت آوردن نیزه کند اران بهار * برجنود مجنده

عزان بکشن روزگار * بقوت نامیه کاری شجاعت

و مرد اتکی آن مقدم جیوش معرکه آرایان نامدار *

(٦٠)

انتها محفوظ * و در پناه دولت و ظل مرحمتش

از حادثات زمان و عکاسه دوران محفوظ * از لسايم

فيض و احسان و گرانفش ساحت جهان مانند روضه

چنان جاويد بهار * و از رشيدات سحاب جود و کرم

پاينافش رياض آمال عالمان جنات تجرى

من تحتها الا نهارة

* لراقمه *

* * کفش ابرى است که کوه بارد * *

* * بلکه خورشيد صفت زرباردم * *

* * گرچمن ز ابر کفش تر کردد * *

(٦٣)

کند که کبابند

* حکایت *

رستم زال که مثال اقبالش بتو تیع شیاعت و مردانگی

مزن بود * بعد از آن که واقعه هشت خوان را

بپای مردی خود از پیش برد * و دشمنان کباب و س را

از سلطنت پهلوانی خود از یاد آورد * و از ملوک

و مراعات کباب و س جابر اوج کمال عزت و بزرگی

یافت * یکی از دوستان از وی سوال کرد که تو

این دولت عظمی چگونه رود داد * و بچه طریق

ابواب چنین نعمت بیعیاس بر روی احوال تو

(۶۲)

وایشانم عسا کر رزم آرمایان جلالت تعالی که پیکان

شبیخه کردارش نیم آله زاری در ساحت سینه

اعلای می کار ده و شمشیر آبلارش بر تن دشمنان

کلاه ای زخم حمایل را بشکفتگی می آرد *

بر شیر مردان عرصه نه همتی * و تهمتن جکران

میلان شیرا کنی * واضح و زنجیر باد * که شجاعت

از اخلاق مرصعه ارباب دول است *

و شمیم سنیه اصحاب ملل * چنانچه از اسکندر

ذوالقرنین پرسیدند که مرد شجاع کیست * گفت

آنکه نبرد که دشمنان چند اند * بلکه نفیض

(٦٠)

مطلوب من بودر ما نید * و دلم آنچه طلب مینمود

بد ان فایز کرد انید *

* منظورم *

* * مرانام باید که گردد بلند * *

* * که از نام مردم شود ارجمند * *

* * بپردی کن آواز خورش فاش * *

* * چو نام نکوستت کوجان مباح * *

بسم الله الحمد والمنه که نور چراغ جهان افروزی *

شعله تیغ علم و سوزی * فروغ اختر سروری * آب

کوهر نیک اختری * چهره آرای بزم کمال * عرصه

(٦٤)

کشاد * جواب داد که حیاتی که پیش د یکران چون
کوهی اعتبار داشت * پیش من برابر پرگاهی و قری
نداشت * و قلم اندیشه من هرگز نقش آرزوی
زندگانی بر لوح خاطر ننکاشت * و در معرکه
و کارزار همواره نفس خود را امتحان مآخته
میکفتم * که ای نفس بر مرکب حریص باش * زیرا که
اگر گشته شوی نام نیک بیاد کار خواهی گذاشت *
و اگر زنده بمانی لوی همت در فضای عزت و شوکت
خواهی افراشت * حق سبحانه جل شانہ بعاینه
ابن عزیت بزرگ بمحض لطف و کرم مرا بداند چه

(٦٧)

روا مالک رقاب است * و باغ عدل و نصفت از

خویمار تیغ آید ارش میراب *

• لراقه •

* * سپهر مرکب و محور شهاب و ماه علم *

* * سحاب بنفش و کرد و شکوه و کره رقار *

* * نواظر ظفر از کرد خیل او روشن *

* * چون نور چشم نجوم از سیاهی شب تار *

انچنان در نبرد آزمای قدم ثابت و بان استقامت

دارد * مکه بصله هزار نهیب حوادث لغزش پذیر

نیمست * چنانچه بر جمع اولیای دولت در کار ظفر

(٦٦)

بدرای رزم و قتال * عدو سوز خصم کداز * سلیمان

قد را صف نواز * منظور نظر ایزدی * منصور

نصرت سرمدی * شمسوار صف شکن * نهنک

شیرالک * درخنده رای خجسته منظر * مبارز

جوان هفت کشور * جناب نواب مستطاب معلى القاب

زبد نوایمان عظیم الشان * مشیر خاص حضور

فیض معمور بادشاه کیوان با رگاه افغانستان اشرف

الاشراف مارکریم اف همستمنگش کورنر جنرل بهادر

که فارس مضار دایری و شجاعت احسنت * و سرخیل

سپاه فتح و نصرت * شمشیرش هر و ران ملک

(٦٩)

موبک همایونش د واسپه تاخته * توسنش در
مصاف کرد از ان برانکیز د تاد لهای غمزد هرا
از غبار کدورت و محنت صاف کردند * و تیغ
خونر بزر را بهر آن از غلاف بر آرد تا زمانه خنجر
فتنه انگیزی را در نیام کند *

* منظوم *

* فتنه را دیک بد و ران ری اند و خواب است *

* تیغ را دست ز انصاف وی اندر کمر است *

* طره پر جم و ماه علم منصو رش *

* آن شب قد رشرف این مه عید ظفر است *

(٦٨)

اقتدار کمپنی انگریز ہادر * کالشمیس

فی رابعۃ النهار * واضح ولایع است *

کہ آن عالی جناب شرف انتساب * خجستہ القاب *

* منظورم *

* * فخر منک و دریادل و کار دان * *

* * کریم و نکو عوی و روشن روان * *

فرگاہ در محاربت با غیباں شقاوت نشان پای مردی

نشر دہ * کوی فتح و نصرت از مہلبان کارزار بردہ *

و بعاضدت بخت بیدارد در ہر طرف کہ عنان کمیت

عزیمت را معطوف ساختہ * فتح و ظفر باستہمال

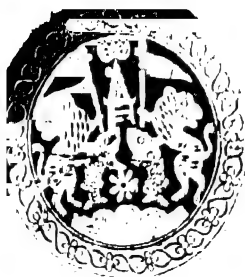
(۷۱)

بیگم می سوزد * و قتیکه چون شیرریان
عزیمت صف شکنی بخود مصمم ناپاک * آفتاب وار
در قیغ زنی بی معاشرت اغیار خرد راتنها بر لشکری
منتهازند * و هرگاه مانند پیل دمان علی سمیل
الانفراد بقصد مرد افکنی برآید * شهاب آسادر
نیزه بکنداری بی مظاهر تاعوان و انصار بگاززار
نخضم بی اعتبار درآید *

* منظوم *

* * بجای که شیران برآرند چنک *

* * چه یارای روبه که استبد چنک *

(۷۰)

شمشیر سرتیزش در روز ستیز چون صبح صادق
بیکدم قلاع هفت کشور می کشاید * و رخش
بی مهیزش به کام جست و خیزد صدها سال را چون
زردن خورشید در طرفه العین دلی مینماید * از
صدقه کر ز او کوه البرز چون توده خاکستر از هم
پاشیده * و از عکس تیغ او ترنج آفتاب چون انار
پوست بر تن درید * * تیر سوزن مثالش
حلقه زره را چون زره گریبان بر کردن دلهای
کردنان می دوزد * و تاو ک برق تمثالش
خانه سینه مخالفان را چون شعنه صاعقه

(۷۳)

و نشانند غبار جور و اعتساف اهل تمرد و طغیان *

در صحن گلزار جهان * باب پاشی عدل

و داد آن عدل روزگار

بر رای معذات آرای حکام نامدار * و سلاطین

کامکار * مشغی و مستجب نماند * که جناب اقدس

الهی بندگان بارگاه الوهیت را با شاعت انوار

عدل * و آثار احسان * که از افعال حمیده است *

و انوار پسندیده * امر میفرماید * و از

ارتکاب جور و اعتساف * و انحراف از طریق

انصاف * که از اعمال ردیه * و عادات خسیسه است *

(۷۲)

* * اگر ماهی از سنک بخار آید * *
* * شک و نهنگان دریا بود * *
الهی تا فروغ نیرایش نور افزای عالم امکانست *
وماهیچه علم عالم آرایش چون نیر اعظم تابان
و درخشان * پای جماعه حاسد ان پریشان بخت
از نهیب غضبش چون سایه از شعاع آفتاب گریزان *
و دل دشمنان بر کشته طالع از صولت سطوتش
مانند برک بید از آسیب تند باد خزان لرزان باد *
:

افروختن چراغ امر و عدالتش در راه مقیمان

عالم امکان بشعنه بوارق معدلت آن نصفت شعار

(۷۰)

درومایای هوشنگ آمده است که ای عزیز در تمشیت
امور عدل و احسان و سرعت باید نمود * و در قضایای
مردمان کمال غور بایک فرمود * و هنگام وقوع خشم
و غضب زمام اختیار از دست نباید داد * و از سر
فکر و تأمل نظایر پایان کار باید انداخت * که عبادا بعد
حکم سیاست پیشه‌انی رونمایند * و در آن حال بندامت
و انفعال هیچ حاصل نیاید * و در کتب معتبره توارنخ
مرقوم و مسطور است که چون احمد سامانی *
از ینجیهای فانی * بعالم جاودانی * انتقال نمود *
پسر او نصر سامانی که هشت ساله بود * بزرگان

(۷۴)

نهی می‌ناید * و اگر چه جمیع افراد امام * درین
حکم محکم * داخل اند * اما سلاطین و حکام بشمول
این امر و اجاب الاذعان اختصاص دارند *

منظوم

- * حق ز شامان بغیر عدل نخواست *
- * آسان وز مین ز عدل بهاست *
- * سلطنت خیمه ایست بس موزون *
- * کش بود راستی و عدل ستون *
- * چون نبا شل ستون خیمه ریجا *
- * کی شود خیمه بی ستون برپا *

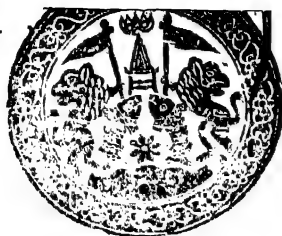
(۷۷)

کوشش نمایم * وزیر جو قف عرض رسانید * که به
الحمد ذات بابر ذات عالی با انواع معالی آراسته است *
و با صنایع بزرگی پیرا بسته * مواید فواید برای
خاص و عام بر مساعا احسان نهاده اید * وصلای مروت
و کرم بر جهانیان داده * اما این نعمتهای بیتهیاس
نماند * و طعام بنجک غذا را به بیمزگی می
آرد * نصیر بر رسیدنک این طعام عبارت از چیست *
گفت تحمل و بردباری * و آنچه این طعام را بغارت
دهد دشمن است و سبکساری * نصیر گفت مراد ما از این
گفتی * و گره ریند و موعظت * و نقیب بیان نیک و بدی * *

(۷۶)

دولت سامانیه اورا بر سریر سلطنت بر آوردند *
گویند رای جهان آرای وی بر تبه صایب بود *
که در انوقت به تشیت امور عدالت حکم نیک میداد
* تا آنکه بسنین رشد رسید آغاز فرمان دهی
کرد * و بر مملکت پدر تسلط کلی یافت * اگر چه
انواع فضایل * و اصناف مناقب * او را حاصل
بود * اما بملت حد اثن سن * و عدم تجربه *
زود در خشم شدی * و بکناهِ انبک عقوبت بسیار
فرمودی * روزی از وزیر خود پرسید * که در من
هر عیبی که مشاهده نمائی بگوئی * تا من بدفع آن

(۸۹)

بر من عرضه دارید * و گناهکاری که مستحق عفو

باشند شما بوجه احسن شفاعت آنها بکنید *

چون امور حکومتمش بدین نوع تمهید پذیرفت *

در اندک زمانی دبدبه نصفت و عدالت و طمطمه

شوکت و ایالت * او در اطراف عالم منتشر گردید *

* منظوم *

* * * تو شاهمی چو شاهین مشورتی ز سر *

* * * بآهستگی کوش چون شیرفر *

* * * عمار کش دوران اسپاندیشه را *

* * * که در ره خطارهاست ایر بیشه را *

(٧ ٨)

و من هم بفیاس می یابیم که طبیعت من با این عیب
موانست دارد * اکنون تل ببرد فع آن بعرض باید
رسانید * گفتی تو در نفس خود باید که متامل
باشی * و در کارها شنا بکار نگیری * و بزرگان پاکیزه
اخلاق را بضمور خود شرف عصاحت بخشی * تا
هنگام استیلاى غضب در تو عرصه شفاعت نمایند *
امیر قبول کرد * و بزرگان چو را که بکسوت فضایل
آراسته بزدند بهر رسانید * مقرب حضرت خود
کردانید * و فرمود که من هر گرا سیاست فرمایم *
در اجرای آن حکم قاسه روز توقف کنی * و سه بار

(۸۱)

البشان مشیر خاص حضور فیض معمور بادشاه

کیوان بارگاه انکاستان اشرف الاشرف

مارکویس اف هیستنس کنورنر

جنرل بهادر

* لراقیه *

* * برزم رستم دستان بزم چون حاتم * *

* * گل ریاض و فاخل بوستان کرم * *

* * بحکم او صحت مملکت نظام کشور هند * *

* * بامر او صحت مفوض امور جمله امم * *

* * ننگین ملک در انکشت او صحت پیوسته * *

(۸۰)

بسم الله الحمد والمنة که در عهد فرخی مهمل اولیای
دورات ابد مدت سرکار ذفر اقتدار کهنی انگریز
بیمادر * مراسم عدل و داد بر همین نسق جاریست *
خصوصا صاحب دال و دیکه دور بین * هوش
گزین * خد او نداد دپیشه جرم پوش * عدل
کیش عفو کوش * سرمایه عدالت و نصفت *
بضاعت رحمت و رافت * رافع الویة تحقیق *
نائب اعلام تلخیص * معتصم بعروة الوثقای عقل
کامل * مستوثق بحمل متین عدل شامل * جناب
نواب مستطاب معلى القاب زبدۀ نوابان عظام

(۸۳)

بنای عدل و انصاف را آنچنان قوی پایه ساخت *
که سبیل آشوب و فتن ظالمان بد سرانجام * بهیچ
رئس لغزشی در اساس آن نمیتواند انداخت * مشعل
عدل آن قنادیل افروز ایوان عدالت پناهی *
تیره شب هزل ظلمت نصیب را برافروخته * و شعله
میاست آن نورافزای بزم داد گستری * بحر من
جور و عدوان جفا پیشگان را پاک سوخته *
در عهد عدالت مهمل او در هیچ مقامی راهزنی بجز
مطرب یافته نمیشود * و در او انصفت اقتران وی
هیچ خونخواری بجز جام مطرب مشام نمی رود *

(۸۲)

* * بلی زد دست سلیمان کجار و دخاتم * *

* * تپه‌تی که چو بر عزم کین کمر بندد * *

* * شود بعر که دستان سرای او رستم * *

* * شرار شعله قهر و محاب مر حمتش * *

* * ز آب دو دبر انکیز دوز آتش نم * *

* * مپهرتا ز شب و روز بر صحیفه دهر * *

* * عیان کند اثر زور و ظلمت از پی هم * *

* * شیش چو صبح سعادت همیشه روشن باد * *

* * صباح دولت اعدای او شب ماتم * *

در زمان مبارکی تو امان فرمانروائی هندوستان

(۸۵)

* لورا قمه *

* * دهد داد عدالت میر عدلش * *

* * کشد نور شیروان زنجیر عدلش * *

* * چنان شالم بدورش داد کرکشت * *

* * که کردن هم از وضع عدویش برکشت * *

گلزار عالم خزان دین را با بیاری معذات چنان هر همیز

کردانید * که دیگر روی پشمرده کی نخواهد دید *

و از شورش کند جهان چنان کرد بیداد و نشانید

که تا قیامت هیچ دلی نام غبار کند ورت نخواهد شنید *

دار زمان سیاستش حدقه چشم شیران هر مه دان

(۸۴)

* لراقمه *

* * میزان عدالت زترازوی ویست * *

* * پیوسته دل اهل حیات سون ویست * *

* * هم پشت گمان قوی زبازوی ویست * *

* * هم جوهر شمشیر ز نیروی ویست * *

ساحت جهان * و فضای عالم کون و مکان * ارمغان

انوار عدل عالم آرایش * چندان نور و شمع ندارد *

که اگر بالفرض نوشیر و ان قباده * درین عالم کون

و فساد * زنده بودی * قوانین عدالت * و آیین

ایالت * را از جناب وی اخذ نمودی *

(۸۷)

ثمرش اشاعت آثار عدل و انصاف است * و تمامه منیر
ضمیر مهر تنویرش در آسمان شوکت و ابهت بافاضت
خورشید عنایات سرمه‌ی نورابد بد یزفته * روشن
ترین نور و ضیاءش از اله غلظت ظلم و اعتساف *

* لراقمه *

* * هر کس که کان داشت بخود مایه ظلمی *
* از چار سویی عدلش بر چید دگالرا *
* در سوزن رمح ارنمود رشته عدلش *
* با هم نهمان دوختن اجزای زمانرا *
* تا شمس و قمر فیض رسانند بعالم *

(۸۶)

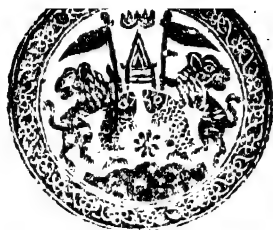
غزالان کردین * و در اوان معدلش نهال شمله
در آب بنش و بنارسین * ستم رسید در قاصروا و بجز ستم
پرور نیست * و داد خواهی بر درگاه وی بجز پیدادگر
نیست * آسودگی و فراغیالی سکنه چار دانک
هند وستان * از غلظت حراد ثوران * حواله
فروغ ماهچه لوی فلک فرسای اوست * و رفاه حال
و فلاح مآل متوطنان هر شهر و دیار * از تیرکی نوایب
سپهر ستیزه کار * باز بسته شعنه رای جهان آرای
ار * تا نهال قامت بیض اقامتش در حد یقه ریاست
بآب مرچشمه امضال ایزدی نشو و نما گرفته * بهیر

(۱۹)

* * کز تیغ سیاست سلاطین نبود * *
* * در عالم خاک آب خوش کس ننخورد * *
از سقراط حکیم سوال کردند که بهترین سلاطین کدام
کس تواند بود * گفت آنکه صلحا از و در امان باشند *
و غلبه از و خایف و مراسان * و هرگاه صمصام
برق آتش در خند آید * ستمکاران را آب سرشک از
فواریدید * و هر وقت که بارقه لطفش از سحاب
عنایت تبسم نماید * باران امن و راحت
بر مفارق از باب استحقاق ببارش گراید *

* منظوم *

(۸۸)

* یارب تو نکند ارچنین فیض رسانرا *

بریدن شعب ظلم و جور دغا پیشکان * در نخلستان

عالم اسکان * به تیغ سیاست آن بهنجه برتاب

دشمنان * و سرشکن کردن کشان *

مخفی نماند که سیاست از اهم مهمات حیواناتی *

و انظم مقاصد شهریار است * و آن عمارتست

از تنبیه فاجران * و تادیب ستمکاران * تا از یاد

راستی منحرف شده کجروی نگیرند * و قدم

از حد خود بیرون نکندارند *

* مظلوم *

(۹۱)

* * کشیده مرحمتش خوان عدل در عالم * *

نویی یکی از ملازمان او در بوستانی رفت * و خوشه

از درخت انگوری اجازت باغبان برچید * باغبان

دامن او را گرفت که مرا خوشنود ساز * و کر نه

در خدمت پادشاه رفته از تو تظلم کنیم * غلام

چیزی بد و مینداد * و او را ضعیف شد * تا آنکه

بترس و هیبت هرمز هزار دینار بباغبان داد *

الحمد لله والمنه که زور بازوی عالم پروری *

شاهین ترازوی عدالت گستری * جالس چار باش

ایوان جلالت * مرتقی مدارج عدل و هیاست * دست

(۹۰)

* * تریاق وز هر مرد و بود لطف و قہراو * *

* * آنرا بد و ستان دہد این را بد شمنان * *

آری اگرچہ عروس لا سلك الا بالعدل د لہل یراست *

اما اورا از یرایہ لا عدل الا بالسیاستہ ناگزیر *

کہ گفتہ اند آدۃ الریاستہ نفع السیاستہ * کوہند

ہر مزین نو شیروان عدل خود را با سیاست ترین

نمودہ بود * و شکر لطف را با آب قہر انضمام فرمودہ *

نیکان را نواختی * و بدان را رسوا ساختی *

* منظورم *

* * زدہ سیاست اورا ہ کاروان شتم * *

(۹۳)

داشت * که اساس ظلم و جور از بین برکنده شد *

و بنای عدل و انصاف تا ابد محکم گردید * فتنه

بیدار از مانده سر بر بالین خواب گران گذاشت *

و روزگار ستیزه کار به پرستاری جهان عالم عزت

برافراشت * در عهد فرخندگی مهمل او اختر آمال

عالم رو بخصیض و بال غمی آرد * و در زمان شکفتگی

اتقرا ن وی غنچه گل بر گریه ابر بهار می خندد *

سایه حوادث بنور پاشی آفتاب سیاستش از جهان

گرفت * و لعل تشنه لب امانی و آمال بغیض از رشحات

سحاب معدن نشر دست بدامن سیرابی جاوید

(۹۴)

جود و دل شجاعت * شخص انصاف و عین عدالت *

سرافراز عالم افروز * شیر اند از شیر اندوز *

* لرا قمه *

* * کف هست دم شمشیر جرأت * *

* * دماغ هوشمند ی مغز فطرت * *

جناب نواب مستطاب معلى القاب زیدة نوائىمان

عظیم الشان مشیر محاس حضور فیض معصوم بادشاه

کیران بارگاه افغانستان اشرف الاشراف مارکوس

اف میستنکس کورنر جنرل بهادر * در دور خجسته

طرح خود هر دو یلمه عدل و سیاست را چنان معدول

(۹۵)

* لراقمه *

* * جناب اوست شایان ریاست *

* * کز و بر پاست این عدل و سیاست *

* * بلطفش شمع اگر جوید تو سل *

* * بجای شعله از جیبش دمد کل *

* * و مگر قهرش بآتش د رستیزد *

* * چو اشک شمع خون شعله ریزد *

* * بشمشیرش که از نصرت سرشتند *

* * د عتای سیفی از جوهر نو شند *

* * نگریدان خصم خون بر شویشمن چون *

(۹۴)

آویخت * کرد و در طریق خلاف موافقان آن فلك
جناب سپردن نتواند * و در دوران براه و فاقی مخالفان
آنعلی نصاب کد رکردن ندانند * ترعه بخت
مستمندان همه نال دولت می بیند * و در نرد امید
جهالیان همه نقش مراد می نشیند * باد میاست
روی خاک وجود اهل بغی و عناد را بر باد داده * و آتش
قهرش بناینها را با ب فتنه و فساد را بردود
بر آوردن نهاده * قهرمان معدلتش ساز راستی
نوازان را بر راستی نواخته * و ارکج شناسان راست
روی ابروی غمدار شمشیر را کنج ساخته *

(۹۷)

* * * بود تابند مهر و ماه و اختر *

* * * زمهر را و منور باد جاوید *

* * * زمین چون آسمان از نور عورشید *

فراهم آوردن کلهای معانی دانشین * بدامن

بیان رنگین * از گلشن صفات چند که و رای

ثناهای سابق الذکر است *

بر ضمیر منیر * اشراق تنویر * مقتبس از انوار تجلی

دانش و ادراک * واضح و لایح باد * که در محامد

و مناقب شهاب فیض و نیسان رحمت * گل بخت و بهار

دولت * پاک طینت والا که هر * کامل بخرد بالغ نظر *

(٩٦)

* * که زخم تیز او چشمی است پر خون * *
* * از وحل کشته دایم مشکل تیغ * *
* * که برده ضربتش ز نك از دل تیغ * *
* * ر ساش نغمه شادی بعهش * *
* * بجزئی نیست فریادی بعهش * *
* * ز عدلش در جهان دل خسته نیست * *
* * بجز مضمون بعصرش بسته نیست * *
* * بدورش بسکه غم کردید نایاب * *
* * نه بیند طفل روی گریه دزد خواب * *
* * الهی تا براوج چرخ اجضر * *

(۹۹)

* * ز جودش کیسهٔ حاجت پر از در * *

* * مروت بندهٔ خاک ره او * *

* * سعادت خانه زاد در که او * *

* * زنور رای خود در باغ ایام * *

* * فروز در روشنی در چشم بادام * *

* * براه معی بردارد اگر پای * *

* * زمین را میل شد بر آسمان جای * *

یعنی جناب نواب مستطاب * معلى الثاب * زید :

نویمنان عظیم الشان مشیر خاص حضور فیض معمور

پادشاه کیوان بارگاه انگلستان اشرف الاشراف

(۹۸)

چاك كنند ؤ كرىبانِ صبح از نورِ جبینِ مبین *

قطع نمایند ؤ جامه خوارى بر قامتِ كل از بوى

خلقِ عنبرین * پنجه بر تاپِ اسد چرخِ بسرِ پنجه

نیر وى عقلِ خداداد * رنگ از رخساره

ربایِ گلهاى چمن از رنگِ و بوى كل

عارضِ تجلیِ نژاد *

* لرا قمه *

* * خداوندی عطا بخش و عطا پوش * *

* * ز عدلِ او ستم را حلقه در گوش * *

* * ز خوانشِ كاسه چشمِ املِ پر * *

(۱۰۱)

آن همه محامد مذکور و مناقب مسطور راست *

* اول آنکه *

از اکابر و اصغر هر که از جور سپهر * و ظلم ظالمان

بی مهر * بجان آمده در حضرت آن فرمان فرمای

عالم * زبده سروران بنی آدم * عرض احوال *

و گزارش آمال * نمود * در حال بی آنکه درنگی

و توقفی در باره آوردند * بر ادعوی رسید *

و آنچه میخواست بر وجه نیکوتر از ان کامیاب

و کامران کردید *

* منظوم *

(۱۰۰)

مار کویس اف میستنکس کور نرجنرل بها در *

* لرا قمه *

* * تا ملد ار آسمان بر کام و ناکامی بود * *

* * بادش اندر کامرانی جاه و دولت مستدام * *

انچه خامه مدح طراز به ترقیم آن دری از عالم

معنی بزوی خود کشاد * این حمیده خصایل

چند * و برگزیده شما بل ارجمند * که خلاق

جهان آفرین * و مالک زمان و زمین * محض در عنصر

لطیف ایشان بدست قدرت خود و دیعت نهاده *

و بدریغه آن داد مراد خلائی داده * و رای *

(۱۰۳)

و نشاط * و لیل و نهار زندگانی بعیش و انبساط *

بهر می برزند *

* لراقمه *

* * بند و آزاد و شریف و نجیب * *

* * جمله از خود و شاد و شادی نصیب * *

* * ناله در کشور آن دادرس * *

* * جزین مطرب نشنیدم ز کس * *

* سیوم آنکه *

مرصا حب گای * و هر ذی علم بر پیشان دای *

که بعتبه بوس آن مرجع اعالی و اکارم * مفخر معالی

(۱۰۲)

* دردمندی بر او حال خود اظهار نکرد *

* که دل نازکش از رحم بر او حال تسوخت *

* دوم آنکه *

جمیع روسای هندوستان * و همگی اکابر زادگان

این دیار جنت نشان * چه آنکسان که بدولت

حضور فیض کنجور ایشان ذخیره اند و شرف

و اعزاز * و چه آنانکه ذره سان در هوای وصال

آن مهر اوج فضل و کمال به پرواز * جملگی بیمن عاطفت

و قدرت انبهای آنعالیجناب مستطاب * بغزو جاه

و تنهای دلخواه کامیاب بوده * ایام حیات را بنان

(۱۰۰)

معدلت کستری * و کاخ نصفت پروری * آنچنان
محکم اساس و قوی پایه گردید * که در تمام این
صنعت * در هر شهر و قریه * و هر بلد و ناحیه
که بیک ملک گرام نگاه تردد نماید * یکو حجب زمین
غیر مزروع * که چون زمین دلهای عاشقان مانا
بخرابه باشد * شرکزد رفتار نماید * و در هیچ مسکن
و مقام * هیچ مترددی و مسافری * و هیچ بزرگری
و تاجری * از تلف مال * و تضییع منال * خود *

لب بختایت شکایت نمکشاید

* منظورم *

(۱۰۴)

و مكارم * مشرف شود * و عرضۀ احوال پراختلال *
بتوسط حاجبان عتبۀ جاه و جلال * بحضور پرنور
آل آب كوه مروت * جوهر عرض فتوت * گذرانند *
بر فور بحسب لياقت و استعداد خود فايز المرام گردد *

* لراقمه *

* * نيك اختری كه پوسه بران آست * ان دول *
* * زودش فلك بدولت و حشمت نشان دهد * *

* چهارم آنكه *

در عهد دولت و فرمانروائی ایشان آبادی بلاد
هند * و آسودگی رعایا * بجائی رسيد * و قصر

(۱۰۷)

و آرایش قصر جلالت آن عالیمقام * که بالآخر
از چشم و خدام جمشیدی و کیقبادی * تعجب
افزای جهان و جهانیا نست * بدید ه یثین *
و چشم د قایق بین * معاینه و ملا حظه نمود *
حیرت اندوز خیالات دور و دراز کردید *
که هرگاه جناب نواب مستطاب کورنر جنرل بهادر *
بدین خوبی و صفات رساده آرای ایوان ابهت
و جلال * و مسند افروز قصر دولت واقف ال *
باشند * بزرگی چتر عرش آسا * و رفعت تخت بلند
ملک درسا * و کوکبه بختیاری * و موکب کامکاری *

(۱۰۶)

* بعد او بغضب از کس کسی چیزی نبرد الا *

* دهان دلبران دل را ولی آنها به پنهانی *

* بنجم آنکه *

* هر سیاح جهان نوردی * و هر جهان پیمای عالم کردی *

* از معمور بلاد عالم * و آبادی بنی نوع آدم *

* بسوی آستانش که ما من را شناخت * روی *

* توجّه آورد * بدل و امتنان * و فیض *

* واحسان * آن رفیع المعجل والمکان * را که از آن *

* دامن حرص و آز عالم و عالمیان * برنگ دریا و کان *

* مالا مال کهرهای درخشان است * تو ازك و احتشام *

(۱۰۹)

نمایان و بخششهای بی پایان * که از پیشگاه مراحم
و تفضلات حضرت خلافت پناه * دارای سکندر
شکوه سلیمان جاه * تاج بخش تارک بلند افسران
برمان فرمای کشور انگلستان *

* لراقمه *

* * خدای رحیم حشم و خسرو فریدون شان * *

* * فروغ تاج شهری فخر و نازش دوران * *

* * خجسته طالع و فرخنده بخت و کیوان تخت * *

* * بلند قلب و چو ماه و چو مهر بعالیشان * *

رفع ~~مهر~~ آتمه * و افاض علی العالمین بره

(۱۰۸)

و مرا تب ملکات ملکی * و مدارج محاسن بشری *
پادشاه حمیداه انگلستان * رفع الله مراتبه *
دیرین است که تاجه غایت عواهد بود * آری
از انجا که اعتبار دولت * و نمود سلطنت * بتدبیر
مشیران مبارک رای * و مدبران عقد و کشای *
میباشد * زینت یا نثرن مسند حکومت و امارت *
بوجود فایض السیود چنین بزرگ کردنای ایزدی *
مثل جناب نواب مستطاب گورنر جنرل بهادر دام
اقباله * موجب وفور اعتبار ملوک کامکار استهانت
در اظار صغار و کبار * درین صورت هرگونه عنایات

(۱۱۱)

و نیمه را در زیر بال شفق می پرورند * بسیاری
از باغیان دیوسمرت * و اهل تمرد و طغیان سباع سر برت *
که در قامر و ایشان علم خیر و مری افراشته بودند *
و در هیچ زمان کردن نخوت و سرکشی پیش کسی از
سر بلند آن عرصه آفاق هم نداشته * حسن تدبیر *
و ضربت شمشیر * آن اعدا زمان * و اشجع دوران *
رقاب آن کج نهاد آن را در حلقه انقیاد کشیده *
جمین فرسای آستان اطاعت خود * چنانچه درین
جزو زمان بچشم خود دیده شد * که گروهی از
قاعلمان طرغی و شوارع بلاد شرقی و شمالی و جنوبی

(۱۱۰)

و مواهبه * در حق آن زینت افزای قصردولت و اقبال *

مستحق مرتبه جاه و جلال * بظهور آید جا دارد *

* منقولوم *

* * مدبر منل وی هرگز ندیده دیدم انجم * *

* * در اطوار جهانگیری در آئین جهان بینی * *

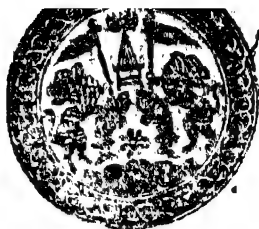
* * اولی الامری که گرفتارمان دهد هر کسین و کلشن * *

* * خورد خون تابجای غنچه آرد لعل پیگانی * *

* ششم آنکه *

بدوران معدلت نشان ایشان * که کرک و کوسه بند *

از یلی سرچشمه آب میخورند * و باز و شامی کین *

(۱۱۳)

سری لتواندر سید *

* لرا قه *

* * حارس عدلی وی از بسکه سیاست فرمود * *

* * فتنه بکریخت بصد مرحله از عرصه دور * *

* * ضبطش آن نوع که شاهان اقالیم دگر * *

* * بر کدائی نتوانند زدن میلی جور * *

* هفتم آنکه *

گرامی شیوه عفو و قرحم * بر طبیعت فیض طویت

آی جرم بخش عذر نیوش * بحدی غالب است *

که طرعا صنی خیمه کار * و مجرم مآثم کردار *

(۱۱۲)

هذه وستان * که از مدتی علم خود سری
و کرد نکشی بر افراخته کام زن وادی تسرد و طیان
بودند * برخی را بمقتضای حکمت بانسون
دلپذیر * و قومی را از راه تنبیه بد بد به تیغ
عالم گیر * نوعی مطیع و منقاد فرمان خویش
کردانیدند * و بر نهجی برق چشم آنها گرفتند *
که تا زمان انقضاء سر رشته لیل و نهار را احدی سر
از گنبد اطاعت نتواند پیچید * و تا انقضاء شور
و اعوام دهور و اعصار * متنفسی بدستیار قدام
مرحله پیمای دشت ابد بار * به یه خیره

(۱۱۰)

و لله در القائل

* * کرچه عدو در خور افکند کی است * *

* * بر تر از آن لذت بخشند کی است * *

* * پیشه کن این شیوه که از آب عفو * *

* * شسته شود زلالت ارباب عفو * *

* * عفو کنه‌ها از اثر مردمی است * *

* * عفو بهین خاصیت آدمی است * *

* ششم آنکه *

چنانچه بگوید من الهی از کمال فضل و احسان و نهایت

لطف و امانت و ... نمود که عینه خرد بی زوال را *

(۱۱۴)

مرحمت و انفعال * بر پشت پاد و خسته * از در

توبه و استغفار در آید * آن فروغ کوهر مردی

و مردمی * بمقتضای العفو عند الاقفل از من علو

الافتاد * با وجود مال قدرت و توانائی بکلف عفو و

کرم * رقم نسخ بر خط خطای آن نامه سیاه کشیده *

علی الرغم زعم و قیاس * اورا مورد عطا و بخشش

بی قیاس نماید *

* لراقمه *

* هست بر فرق جهان مایه عفو و کرمش * *

* * زان نلک با همه جرم آمن بر عیان درش *

(۱۱۷)

* * * هر چه را ایش حکم بر آسانی آن میکند * *

* * * هست پیش عقل اول در کمال مشکلی * *

* * * گریب است او نمایش حل و عقد خیر و شر * *

* * * در امور ملک یک مشکل نکردد منجلی * *

* نهم آنکه *

باطن قلبی موافقتش * در فراهم آوردن

ارباب علوم * و اصحاب فنون * بجای توجه

و انصراف بخاطر دارد * که در اندک مدت دارالاماره

کلیه علوم و ادب * و فضلا * و ادبا * و شعرا

و محفل ابراهیم شاه و سلطان سنجر * و غیرت

(۱۱۶)

به نهجی در تصرف طمع نقاد * و ذهن وقاد *
آن کنچو را سرار الهی * و اکنده اشته * و ذات
ملکی ملکات * و عنصر خجسته صفات * آن منیع
فیضان نامتناهی را * چنان با صناف عقل و دانش
پیراسته * که در عقل و مشکلی که در امور
جهانبانی * و مهمات کیمی ستانی * از و تالیع روزگار *
و سوانح لیل و نهار * بظهور آید * رای جهان کشا *
و فکر صواب نمای ایشان * بی اعانت غیری * و بدون
امداد دیکری * آنرا از هم کشاید *

* منظوم

(۱۱۹)

توکل آن صد ر نشین انجمن ارباب تحمل *

بحد یکه از مبادی احوال * تاغری بدر کمال * در

طلب کام و مراد * وجست و جونی دولت ابد

استناد و تشبث بذیل اهتمام هیچ مخلوقی نفرمود *

و معاونت و استعمل ادا حدی در گم و بیش *

به بیگانه و خویش * توسل ننمود * و از غم و شادی *

* و طرب و تعب * و فرح و ترح و در چه رسید *

آنرا بنظر حقیقت بین * از محض قدرت جناب

رب العالمین د یله *

* لراقمه *

(۱۱۸)

بزم کیقباد و جمشید و اسکندر * نمود * و بسحاب
مکرم و انعام * و یاران عاطفت و اکرام * گلشن
اسانی و آمال این طایفه جلیله * و فرقه جزیره *
راخرمی اند و ز نضارت ابدی فرمود

لراقمه *

* * * طبعش کل شکفته بود در بهار علم *
* * * سیراب گشته از مدد جو بهار علم *
* * * لطفش ز بسکه تربیت اهل علم کرد *
* * * دارالاماره گشته بعالم مدایح و تحم *

* دم آله *

(۱۲۱)

مدار * آوردند * لطف بید ریغش بد بهای

ایشان را از نیک صفاتی خود کان لم یکن پنداشته *

مراتب و مدارج ایشان را از یاده بر سابق ارتقا

و ارتفاع بخشید * و فرق معاشرت ایشان را بر فیره

فلك دوار رسانید *

* منظوم *

* که التجابد ر بارگاه او آورد *

* که هم دران نفسش سر بر آسمان نرسید *

* دوازدهم آنکه *

معسار قمت عالم آرایش چند ان آثار خیرات *

(۱۲۰)

* * چو بودش با خد اچشم توکل * *

* * از ان شد صاحب جاه و تجمل * *

* * هر آن مشکل که او را مدعا بود * *

* * شد آسان چون توکل بر خدا بود * *

* * توکل نر بود اندیشه ماده * *

* * خورده غم آنکه باشد مرد ساده * *

* یازدهم آنکه *

بسیاری از مغموران بحار عا طفتش * با ضلال

و غوایت * قدم در بادیۀ عناد و شقاوت * نهادند *

و چون باز روی اعتذار * باستان دولت گردون

(۱۲۳)

عرش مثال عمارتش مانند پایه دولتش در سرفرازی علم *

* منظوم *

* * برای فرش این بنیاد عالی *

* * ز مهر و ماه ز بید سنگ قالی *

* * قبولش را همین شاهد تمام است *

* * که دایم دلنشین خاص و عام است *

خلاصه اگر حیصوب عامه بیان طراز * با حصاء

اوصاف آن سرکرده سرافراز گراید *

ادعای سپهر و صفحات ماه و مهر * از عهد سواد

آن بیرون نیاید * اما با مثال فرمان واجب

(۱۲۲)

و بنای مبرات * در عالم افراشت * که بر طبق

ان آثار نازل علینا * فانظروا بعدنا الی الآثار *

تار و زخمش منتهی حسنه و ثواب * و مورت اجر و حساب *

خواب بود * چنانچه از جمله بناهای دلکش آن

معمار معموره خراب آباد عالم * نلسقا نیست واقع

در سرزمین فردوس آئین دار الی اشاره نموده که

بنیاد آن عمارت دلکشا * و منزل با صفا در نهایت

ارتفاع و استحکام واقع شد * رکال استادی و صنعت

معماران تردست در آن بکار رفته * احساس میلی

ارزش چون بنیاد اقبالش مستحکم * و گرسی

(۱۲۰)

ایماند مانند خفاش در هر گوشه خزیده * صاحب
شرعی که بیکردین متین بحسایت همنش پیراهن
پیراهن بخود بالیده * گریسی که پیوسته بنجۀ دریا
نوازش مانند صدف بگوهر فشانی کتاده *
جوادی که همواره دست افشانش بر تنک
پل زردرگف نهاده * لوای حماییش بر
تارک هر که چون مسایه افکند جز باوج سعادتش
نرساند * و انیسان مکرمتش چون برگشت امید
بیمروایان کند رکند جز کوهری نیازم افشانند *

درب * منظوم *

(۱۲۴)

الاطاعت والاذعان * رافع رايات ملت نبوی *

مشید ارکان شریعت مصطفوی * عالی نژاد والا

دودمان * دیهیم بخش ممالکستان * کردون غلام *

بهرام انتقام * عقل مجسم * انجم حشم *

خورشید نظیر * عطار ددبیر * فروزنده چهره دولت *

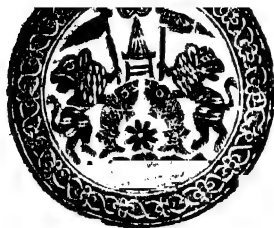
فرازنده رایت سلطنت * کل همیشه بهار ریاض کمال *

طراوت فرادیس نقاوت و افضال * بدل بلند قلندر *

اوج کشورستانی * مهترتا بند سپهر ایت و کامرانی *

زیب اورنگ عظمت و جلال * بهار حد یقه مکرمت *

و انقبال * شجاعت منشی که از بریت یارقه حسامش

(۱۲۷)

* * * تا ز اخلاق عیوشش حرفی بگلشن رفته است * *

* * * پنجه کل میکشد از نکته خلقش کلاب * *

* * * تارسیه وصف در یزیدش در گوش صدف * *

* * * بجز دارد کاسه در مویه بر کف از حباب * *

* * * معان از بحر عطای او شود تحویل دار * *

* * * سایبان بندی که بر قصر جودا و سحاب * *

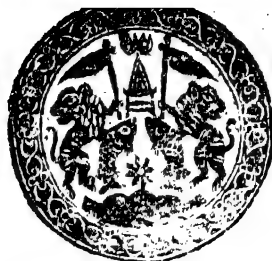
لا زالت الیوة دواقه وحشمة ومنشورة * و آیات

علا لئه وفضا یله علی صفحات الایام مسطورة * *

بحسب موله ما لا یدرك كله لا یترك كله ذکری بعضی

انکلا یم عادات * و ما اثر فیوض و حسنات آن مطلع

(۱۲۶)

* * آن رحمت عام ومعنی خاص * *

* * بر بازوی فیض حرز اخلاص * *

* * آن خنده صبح تازه روی * *

* * آن زبده د فخر نکومی * *

یعنی جناب خدا یکتا * ظل سبحانی * خلیفه الرحمان *

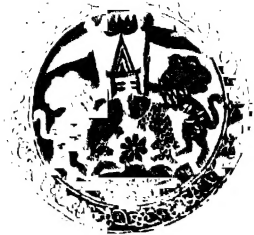
حضرت سیدنا ابوالظفر معزالدین شاه زمن

غازی الدین حیدر * پادشاه غازی

* لراقمه *

* * آن معز دین و دولت خسرو العیوناب * *

* * کز کفش کمرد سبق در زرشانی آفتاب * *

(۱۲۹)

بجیز تحریر و ضبط تسطیر در آوردم *

* مصرع *

کر قبول افتد ز می عز و شرف * اکنون بهار طبعان

را مژده میدهم * و چمن طرازان را نویدی

میرسانم * که فخریند قلم بو قلمون رقم * بتروستی

دست نادره کار خود * طرزه گل سته از گل های

متلون معانی * و ساز و برگ رنگین بیانی * ترتیب

داده است * که بدید نش رنگ از چهره

شادمان چمن پرید * و آسمان انگشت هلال

از حیرت کزید * مانی اگر نازکی و تازکی گل هایش را

(۱۲۸)

صبح دوات و اقبال * مصباح مشکوة عز و جلال *

دره التاج ناموران عصر * پیش خرام عسا کر کردن

فرازان دهر * کتابه پیش طاق فطرت * بهین رتم

خامه قدرت * صدر نشین النجم فیض و امتنان *

سعد اکبر ناک عز و شان *

* لراقمه *

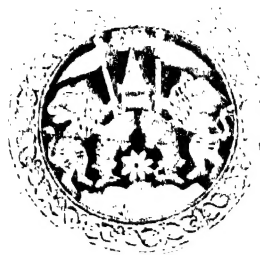
* * بلند همت و عالیجناب و کیوان قدر * *

* * خسته طالع و فرخنده رخ و مایون فال * *

* * بد مهر نیست چو او و محبوب سیرت و خوشخوی *

* * درخت قول و سخن راست گوی و نیک افعال *

(۱۳۱)

* منظورم *

* * زر نکینیش کل در غازه جوی * *

* * ز سیرابیش مل در تازہ روی * *

* * کسی زینسان تواند ساخت گزار * *

* * که چیند چون خلیل از نار کنار * *

امید که این گل سقّه محبت * و شاخچه باغچه مودت *

دست آویز گلچینان حد ایق معانی * و بهجت تحافل ارباب

نکته دانی * باد * محمد خیر العباد * الحمد لله والمنه که

بتاریخ محبت و پنجم شهر ربیع الثانی در دار السلطنت لکهنو

۱۲۳۹ م

بحر سنه یک هزار و دو صد و سی و نه هجری بقالب طبع در آمد

(۱۲۰)

بدیدی * از فرط رشک و حسد چون رک کلی که
محسود موقام اوست بر خود پیچیدی * و سکندر
اگر نظرش به صفای صفحات براء برکش رسیدی *
سراپادید؛ حیرت گردیده از آینه سازی دست
کشیدی * هر گلشن محبوبی است که بعین دلبری
چشم بپشمن زنی کشاده * و هر شادش مانا بروست
که با کمال ناز و لطافت در مقام جلوه گری استفاده *
از مرغی اوراق کلمهایش لعل لب مهوشان چین
و چکل خجل * و از رنگ سبز برکهای جانفزایش
وسعه ابروی جاد و نکاهای پابل منفعل *